О каждом приговоре к высшей мере наказания военный трибунал обязан был сообщить по телеграфу председателю Военной коллегии Верховного Суда СССР и Главному военному прокурору армии и флота. В случае неполучения в течение 72 часов с момента вручения телеграммы адресату телеграфного сообщения от председателя Военной коллегии Верховного Суда СССР или Главного военного прокурора о приостановлении приговора, таковой приводился в исполнение. При этом иные приговоры военных трибуналов вступали в законную силу с момента их провозглашения и немедленно приводились в исполнение.

Постановлением Пленума Верховного Суда СССР от 22 января 1942 года суды наделялись правом приостанавливать исполнение приговоров к лишению свободы до двух лет с направлением в армию военнообязанных. 25 января 1944 года вышел приказ прокурора и Наркомата юстиции СССР об усилении борьбы с хулиганством, бандитизмом, разбоями и грабежами путем применения суровых мер к виновным лицам, который обязывал содержать их под стражей, рассматривать дела в 5-дневный срок и не применять отсрочку исполнения.

Таким образом, уголовно-процессуальная политика Советского государства в годы Великой Отечественной войны была направлена на поддержание законности и правопорядка в стране. При этом она характеризовалась значительным упрощением и ускорением судебного следствия, что было вызвано чрезвычайными обстоятельствами военного времени.

РАЗВИТИЕ ИНСТИТУТОВ ГРАЖДАНСКОГО, СЕМЕЙНОГО И ТРУДОВОГО ПРАВА В ГОДЫ ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ

МІЖНАРОДНА-ПРАВАВАЯ АДКАЗНАСЦЬ ДЗЯРЖАВЫ ЗА ШКОДУ, ПРЫЧЫНЕНУЮ НАВАКОЛЬНАМУ АСЯРОДДЗЮ Ў ВЫНІКУ ЎЗБРОЕНАГА КАНФЛІКТУ

Баравік П.В.

БДЭУ (Мінск)

Узброеныя канфлікты прадстаўляюцьвялікую пагрозу для навакольнага асяроддзя. Нават у сучасным свеце праблема пагібельнага ўздзеяння ўзброеных канфліктаў на навакольнае асяроддзе застаецца актуальнай. Прыкладаў можна прывесці мноства: ад падзей у Персідскім заліве 1991г., першай і другой Чэчэнскіх войнаў да падзей сённяшніх дзён у Іраку і Палестыне. Любая бітва, любая бамбардзіроўка, любы артабстрэл - гэта сотні кіламетраў выпаленай зямлі і вадаёмаў, непрыдатных для нармальнага

функцыянавання жывых арганізмаў. Сусветная супольнасць многае зрабіла для прадухілення гэтых наступстваў: забаронены супрацьпяхотныя міны, хімічная зброя і г.д.

Адзін з агульнаправавых прынцыпаў кажа, што за любым злачынствам павінна ісці пакаранне. Гэта значыць, што за прычыненне дзяржавай шкоды навакольнаму асяроддзю павінна ісці яе прававая адказнасць на міжнародным узроўні.

Міжнародна-прававая адказнасць - гэта не проста абавязак ліквідаваць шкоду і аднавіць парушаны міжнародны правапарадак, але і рэальнае пакрыццё шкоды, рэалізацыя правоў пацярпелых суб'ектаў міжнароднага права.

Пад міжнароднай адказнасцю за экалагічныя правапарушэнні разумеецца нясенне неспрыяльных наступстваў для суб'екта міжнароднага права навакольнага асяроддзя, які парушыў прадугледжаныя ім патрабаванні.

У міжнародным праве прадугледжаны два віды адказнасці дзяржавы: матэрыяльная і нематэрыяльная (палітычная). Матэрыяльная адказнасць прымяняецца з дапамогай рэпарацый, г.зн. матэрыяльнага, у асноўным грашовага пакрыцця шкоды, або рэстарацыі, г.зн. аднаўлення парушанага стану прыроднага асяроддзя. Міжнародная практыка сведчыць аб тым, што прычыненне шкоды прыроднаму асяроддзю, як правіла, цягне пакрыццё толькі прамой шкоды.

Нематэрыяльная (палітычная) адказнасць ўжываецца ў розных формах: сатысфакцыі (напрыклад, прынясенне выбачэнняў, пакаранне дзяржавай вінаватых), прымянення эканамічных і іншых санкцый аж да прымянення ўзброенай сілы.

Вялікім крокам у абароне навакольнага асяроддзя ад наступстваў узброеных канфліктаў стала Канвенцыя аб забароне ваеннага або любога іншага варожага выкарыстання сродкаў ўздзеяння на навакольнае асяроддзе 1977г. Артыкул 1 названай Канвенцыі гаворыць:

1. Кожная дзяржава-удзельніца дадзенай Канвенцыі абавязваецца не звяртацца да вайсковага або любога іншага варожага выкарыстання сродкаў ўздзеяння на прыроднае асяроддзе, якія маюць шырокія, доўгатэрміновыя ці сур'ёзныя наступствы, у якасці спосабаў разбурэння, нанясення шкоды або прычынення шкоды любому іншаму дзяржаве-ўдзельніку.

2. Кожная дзяржава-ўдзельніца дадзенай Канвенцыі абавязваецца не дапамагаць, не заахвочваць і не падахвочваць любую дзяржаву, групу дзяржаў або міжнародную арганізацыю да ажыццяўлення вышэйназванай дзейнасці.

Асаблівы прыклад ўскладання міжнароднай адказнасці за шкоду, прычыненую навакольнаму асяроддзю, уяўляе сабой адказнасць, якая ўжываецца з прычыны ваенных дзеянняў. Нягледзячы на дзеянне Канвенцыі 1977г., у ходзе вайны ў Персідскім заліве ажыццяўлялася наўмыснае буйнамаштабнае разбурэнне прыроднага асяроддзя ў ваенных мэтах. Ужо праз некалькі дзён

пасля пачатку вайны дзеянні іракскіх войскаў прывялі да разліцця 6-8 млн. барэляў кувейцкай нафты ў воды Персідскага заліва. За 4 дні бамбардзіровак Ірак падарваў большую частку з 1250 нафтавых свідравін Кувейта, у выніку чаго ўзніклі пажары на амаль 600 нафтавых свідравінах і былі заліты нафтай вялізныя плошчы краіны. Савет Бяспекі ААН у рэзалюцыі №687 ад 3 красавіка 1991г. пацвердзіў адказнасць Ірака перад замежнымі дзяржавамі, фізічнымі і юрыдычнымі асобамі за шкоду, нанесеную навакольнаму асяроддзю, і за знішчэнне прыродных рэсурсаў у выніку ўварвання ў Кувейт. У адпаведнасці з гэтай рэзалюцыяй быў створаны фонд, сродкі ў які павінны паступаць ад Ірака ў суме, якая складае каля чвэрці яго гадавых даходаў ад здабычы нафты. Гэтыя сродкі прызначаліся для пакрыцця шкоды, які, паводле ацэнак, дасягала 59 млрд. долараў.

Рэакцыяй дзяржаў у адказ на негатыўныя наступствы ўзброеных канфліктаў павінны быць нормы міжнароднага права аб абароне навакольнага асяроддзя, якія трэба ўдасканальваць і строга выконваць. Гісторыя распрацоўкі інстытута міжнародна-прававой абароны навакольнага асяроддзя ва ўмовах ўзброенага канфлікту сёння ўжо налічвае больш за 100 гадоў.

Несумненна, у сучасным свеце існуе праблема замацавання адказнасці дзяржаў за экалагічныя злачынствы. Існуе шмат прававых актаў, дзе забараняюцца экалагічныя правапарушэнні, але мала ў якіх прававых актах прапісваецца міжнародная адказнасць за вышэйзгаданныя дзеянні. Такім чынам, можна зрабіць выснову, што сістэма прававых актаў, створаная для барацьбы з экалагічнай злачыннасцю і яе прадухілення, мае патрэбу ў дапрацоўцы і ўдасканальванні: неабходна больш дэтальна і дакладна прапісваць формы і меры міжнароднай прававой адказнасці дзяржаў за шкоду, прычыненую навакольнаму асяроддзю.

ЗМЕНЫ Ў ЗАКАНАДАЎСТВЕ, ЯКІЯ РЭГУЛЯВАЛІ АПЕКУ І ПАПЯЧЫЦЕЛЬСТВА Ў ГАДЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

Батвінка М.У.

БДЭУ (Мінск)

Шмат часу прайшло з заканчэння Вялікай Айчыннай вайны, але кожны памятае пра падзеі гэтых жудасных часоў.

"Усё павінна быць падпарадкована інтарэсам вайны" - гэтым палажэннем савецкая дзяржава кіраваліся ва ўсёй сваёй дзейнасці ў гады вайны, у перабудове гаспадаркі, дзяржаўнага аппарату, а таксама ў заканадаўчай сферы. Вялікая Айчынная вайна ўнесла значныя сур'ёзныя змены ў рад інстытутаў савецкага права. Такія змены адбыліся і ў сямейным праве. Удасканаленне сямейнага права праводзілася з мэтаю ўмацавання інстытута шлюбу, заахвочвання сямей, а таксама ўзмацнення пазіцыі інстытута апекі і папячыцельства.